

Kogemused ja positsioon tööelus mõjutavad eluga toimetulekut ja töö meeldivust

Andres Jõgiste
tööinspektor

Soomes korraldatud uuringust selgub, et mida meeldivamana töö tundub, seda olulisemaks inimene oma tööd peab. Eri tööalade töötajate kogemused töö olulisusest ja meeldivusest erinevad siiski väga palju - ettevõtjad ja tähtajatu töösuhetega töötajad on töökesksemad, vanematele töötajatele on töö olulisem kui noortele ning naised on tööst innustunud kui mehed.

Töö meeldivust suurendavad teiste tegurite hulgas ka võimalused oma töö tegemist ja töö hulka mõjutada ning juhi toetus. Töö meeldivust vähendavad ajapuudus ja töökoha ebakindlus. Kui töötegemine on meeldiv, ei ole ka pensionileminekuga kiiret, näitavad Soome Töötervishoiuameti uurimisprojekti "Soovid ja tegelikkus" tulemused.

„Mitmed viimastel aastatel tehtud uuringud on näidanud töö meeldivuse langust. Näib, et töö meeldivuse langus on viinud ka töö olulisuse languseni,“ nendib üks uurimuse läbiviijatest Simo Virtanen Soome Töötervishoiuametist.

"Kuigi naiste töö oli võrreldes meestega muutunud võrdõiguslikkuse ja mõjutusvõimaluste osas tihti halvemuse suunas, siis naised olid sellest hoolimata rohkem innustunud oma tööst kui mehed," väidab uurimust läbiviinud Liisa Moilanen Töötervishoiuametist. "Kõrgematele ametnikele ja ettevõtjatele oli töö meeldivam. Töötajatele aga tundus töö raskemana ja väsitavamana, kui teistele uuritud rühmadel."

Uurimisprojekti "Soovid ja tegelikkus" eesmärgiks oli saada teada, mis tegelikult toimub statistiliste numbrite taga ning uurida tööd ja tööelu töötajate, ametnike, tähtajate ja tähtajaliste töölepingutega töösuhete ning eri keelerühmade seisukohalt.

"Soomlased ei pruugi näha tööelu probleeme samal viisil kui poliitika ja majanduselu kujundajad. Kodanikud ei ole alati valmis oma käitumist muutma vastavalt kujundajate soovidele. Seetõttu tasub põhjalikumalt uurida, millele inimeste

arusaamad rajanevad ja millistest isiklikest kogemustest need tekivad," hindab Antti Kasvio Töötervishoiuametist. "Huvitav on näiteks näha, kas Soome naistel jätkub tööelus pühendumust ja sihikindlust hoolimata tähtajaliste lepingutega (määratud ajaga) töödest, väiksematest palkadest, pidevatest muudatustest ja juhtide oskamatusest."

Tähtajalise lepinguga töösuhe raskendab eluga toimetulekut

Töösuhe võib olla ka tähtajalise lepinguga meeldiv ning töötingimused ja juhtimine hästi korraldatud, kuid ebakindlus ajutisel töö sissetuleku jätkumise osas takistab oma elu planeerimist.

Inimestele on oluline oma tuleviku kavandamine, pereelu korraldamine ja vaba aeg. Varasemates uuringutes on tuvastatud, et tähtajalised töösuhed lükkavad edasi laste saamist. Tavapärasel töö käivad inimesed on enamasti rahulolevamad ja õnnelikumad kui ebakindlas töösuhetes olevad. „Soovid ja tegelikkus“ projektis olid tuleviku kavandamine, pere loomine ja laste kasvatamine ning tervishoid raskendatud tähtajalise lepinguga töösuhetes olijatel ja ettevõtjatel. Tähtajalise lepinguga töötajatel ja ettevõtjatel on sarnased ettevõtluse riskid, mis raskendavad elu planeerimist.

Töösuhete kvaliteet ähvardab lõhestada Soome tööturu

Selleks, et soomlaste tööelu ei jaguneks kaheks eri tööturuks, on vajalik vähendada ebakindlaid töösuheteid. Ebakindlas töösuhetes on problemaatiline just ettearvamatus töölepingu kestvuse osas ja sissetulekute järjepidevuse küsimus ning pühendumus töökohale ja tööle.

"Tööelu muutus, mis sisaldab paindlikumaid tööaegu ja paindlikumaid töötingimusi, võib suurendada heaolu ning hõlbustada pereelu ja vaba aja korraldamist, kuid selle eelduseks on, et sissetulekut ja inimese võimalusi aja kasutamise planeerimisel ei seata kaaluksile," rõhutab Moilanen.

Soomes on jõutud viimastel aastatel ülemäära kasvanud tulu- ja terviseerinevustega seotud ebavõrdsuseni. Ka erinevused eri tööalade töötajate töötingimustes ja töökeskkondades on kasvanud.

Noortel soome-rootslastel on suurem sõprusvõrgustik kui soomekeelsetel

Uuringu kohaselt ei ole soome-rootslased ühtne, eelisõigustega rühm, nagu sageli eeldatakse, vaid vahendid ja elu korraldamise probleemid olid neil samalaadsed nagu soomekeelsetelgi. Kuid siiski on rootsikeelsetel teismelistel laiem sõprusvõrgustik kui soomekeelsetel. See tulemus tõestab sotsiaalse kapitali olulist rolli heaolu toena - on ju soome-rootslased tervemad ja pikemaajalisemad kui soomekeelsed elanikud. Huvitav oleks tulevikus uurida, kas sõprusvõrgustiku tähtsus jätkub ka hiljem ja milline mõju on sel tööhõivele, tervislikule seisundile ja eluviisidele, arutleb Liisa Moilanen.

Soome ühiskond on uuringu tulemuste põhjal diferentseerunud sotsiaalsete klasside ja ametite järgi. Pere- ja sõprusvõrgustikesse valitakse samasse

sotsiaalsesse klassi kuuluvad inimesed. Ametnikud sõbrunevad omavahel, töötajad omavahel ja juhid omavahel. Tähtajalise töösuhtega töötajaid või töötuid võib olla raske määratleda mingite elukutsete alusel, mis takistab oluliste lähivõrgustike tekkimist.

Usaldus tööelu probleemide otsustajate üle varieerub

Uuringus osalenute usaldus tööelu probleemide üle otsustajate ja lahendajate (avalik võim, organisatsioonid ja teadusasutused, kodanikud ja äriühingud ning tööturul osalejad) vastu ei olnud kuigi suur. Kõige rohkem usaldati "rohujuuresandit" ehk töökohti ja ettevõtteid, vähem rahvusvahelisi organisatsioone ja Euroopa Liitu. Ametnikud usaldasid enam riigivõimu, töötajad aga organisatsioone, nagu ametiühingud ja kutseliidud. Tähtajalises töösuhtes usaldati organisatsioone ja tähtajatus töösuhtes riigivõimu. Naised usaldasid enam riigivõimu ja organisatsioone, mehed aga ettevõtete võimet lahendada tööelu probleeme.

Allikas: www.tyosuojelu.fi